

Wat gebeurde er in oktober 1944?

Waarnemingen van A. Korteweg, beschreven in zijn boek 'Oorlog aan de Scheldemond'

3 October

Op de derde October, juist na beëindiging van het middagmaal, zien we ze aankomen, de zware, viermotorige bommenwerpers, die zich eerst als een zwerm vogelstippen aan de Westelijke hemel aftekenen. Golf na golf komen ze aandonderen over de duinen en we zien ze daar in een reusachtige bocht halverwege de kustlijn Vlissingen-Westkapelle hun draai nemen. Een meedogenloze bommenregen stort neer op de Westkapelse zeedijk. „Wee hen, die zich daar in de omtrek bevinden“, is onze gedachte. De waarschuwing is ook zo snel gevolgd door de daad! Het lijkt zo onwezenlijk, doch de bommen van groot kaliber, tot 6000 kg, worden afgetrapt om de stevige Westkapelse dijk te vernietigen.

4 October

De volgende dag constateren we, dat het water reeds het dorp Meliskerke heeft bereikt. Er heerst een gespannen stemming onder de bevolking.

5 October

Op Zaterdag 5 October wordt het „Standrecht“ afgekondigd. Ieder, die zonder „Ausweis“, een vrijstelling voor dijarbeid, wordt aangetroffen, stelt zich aan de doodstraf bloot. Want de Moffen willen nog trachten een waterkering te maken tegen de opkomende, niet meer te stuiten vloed over het eiland. Door de verkenners der geallieerde vliegtuigen is echter schijnbaar de snelheid van de overstroming niet voldoende bevonden.

7 October

Want op de 7de, om half twee 's middags, is de lucht zwaar van het gedreun van honderden viermotorige Lancasters, die laag boven ons en om Vlissingen hun draai nemen. De bombardementen op de Nolledijk, het Westelijk einde van de stad Vlissingen, en op de Ritthemse dijk, Oostelijk der stad, zijn in alle hevigheid aan de gang. Merkbaar neemt de Duitse afweer af. Tijdbommen zijn het, die na een uur, dreunend beginnen te exploderen. Elke explosie doet hoge fonteinen van water, aarde, stenen, palen, brokstukken van de Nolledijk in de lucht vliegen. Circa 200 bommenwerpers blijken zich grondig van hun opdracht te hebben gekweten, want op die Zaterdagavond staat het vloedwater, dat het gat, hetwelk in de Nolledijk geslagen is, steeds vergroot, tot aan de Vrijdomweg vlak achter Hotel „Britannia“.

9 October

We zitten gelukkig in de zogenaamde dode getijden, waarin de vloed niet zo hoog stijgt. Er zijn geen officiële hoogtekaarten van het eiland beschikbaar; wel zijn er officieuze hoogtekaartjes in omloop gekomen. Deze zijn kennelijk bestemd om de Duitsers de stuipen op het lijf te jagen.

De gesprekken, die de Hollanders met de Duitsers voeren, zijn dan ook werkelijk angstaanjagend. Het is alsmaar: „Er komt hier op Walcheren 7 meter water; je verzuipen als ratten in jullie bunkers". Op de repliek: „En wat gebeurt er dan met jullie, de burgers", wordt met een luchtig schouderophalen en een beminnelijke glimlach geantwoord, alsof „verzuipen" iets is, waar een Hollander wel aan gewoon is, een soort tweede natuur. Nergens in Nederland zal men zich zo bezorgd getoond hebben over het lot van de Duitsers, als wij toen op Walcheren. Bijna niemand waagt zich meer zonder „Ausweis für Freistellung von Deicharbeit" naar buiten, uit vrees, door de Duitsers te worden ingerekend.

10 October

De arbeiderswijken, tuinstad en tuindorp zijn nu onder water gestroomd en bij vloed zien we het water reeds over de zgn. brug van „Goed Wonen" over de Singel lopen, zodat het circa 150 meter van onze huisdeur staat. Een bulletin wordt aangeplakt, dat zij, die in Vlissingen met overstroming worden bedreigd, onverwijld naar Noordelijk en Noord-Oostelijk gebied (de dorpen Nieuwland, Arnemuiden, op het hoogst gelegen deel van Walcheren) moeten vertrekken. De Duitsers denken werkelijk de zee nog te kunnen bezweren. Zoals voor ieder, die te Vlissingen blijft, komt er nu voor ons een tijd van hard aanpakken, verhuizer spelen, daar eigen inboedel en die van afwezige burens met vernietiging worden bedreigd en in allerijl naar de bovenverdiepingen moeten worden gebracht.

11 October

Om circa 3 uur stagneert alle werk weer. Uit Noordwestelijke richting komen zwermen zware bommenwerpers Vlissingen weer met een bezoek vereren. Door de lichte bewolking komen series van 7 of 14 bommen uit elk vliegtuig overal omlaag schieten. Zware dreunen van deze bommen komen uit de richting haven en de dijk bij de haven. De dichtstbijzijnde gooi slaat in op de Koningsweg en grote gaten slaan in het wegdek Vlissingen-Souburg. Dan volgt een uur van zware grondsidderingen, veroorzaakt door de bombardementen op troepenconcentraties in de omgeving van Breskens. Ook is de zeedijk bij Veere door bommen vernietigd. Door het grote gat kwamen onstuimige krullers over de velden aanrollen, waardoor alles in de steek gelaten moest worden. Deze alarm-dag in optima forma eindigt met zwaar artillerie-vuur in Zeeuwsch-Vlaanderen, waar de geallieerde troepen langzaam maar zeker voortgang maken en de Scheldemond naderen.

12 October

Vandaag komen we gereed met het droog opstellen van verschillende inboedels en na deze dagtaak ondernemen we een voedseltocht naar Koudekerke. Alle akkers zijn juist ondergelopen en hier en daar wordt nog getracht ingekuilde aardappelen te redden.

13 October

Het blijkt nog mogelijk des namiddags naar Serooskerke te fietsen. De bewoners van het nabijgelegen Gapinge zijn 's nachts door het water verrast. Op de wegen ziet men overal boeren met hoge laarzen, die vee voortdrijven. Voorop rijden de boerenhuifkarren met wat meubels en beddegoed en vrouwen en kinderen. Om half zeven, als de schemering invalt, haast ik me, om, vóór de hoofdweg overstroomd wordt, naar Vlissingen terug te keren. De omroeper van Serooskerke rijdt per fiets rond en laat luide zijn koperen bel weerklinken. Op last van de overheid moet ieder dorpeling met spade en kruiwagen bij de kerk aantreden. Een nooddijkmoet worden aangelegd. Trouwens, als we de reacties der Duitsers op deze dijkdoorbraken onder de loupe nemen, dan blijkt, dat ook zij niet beseffen, dat Walcheren voor hen reddeloos verloren is en dat ze beter hun biezen kunnen pakken.

14 October

Wim is enige weken geleden bij ons komen onderduiken, daar zijn oorspronkelijke kostbaas Vlissingen verlaten had. Wim's ouderlijk huis staat te Middelburg, en herbergt wel 20 evacués. Het

is een wijkplaats voor vogels van diverse pluimage, die, als de nacht valt, het moede hoofd onder de keldergewelven ter ruste leggen. Alles is hier echter met organisatietalent geregeld. Men heeft geordonneerd, dat des nachts „wacht gelopen" zal worden. De wachtkloppers moeten de toestand nauwkeurig registreren: 2 jagers over Middelburg, lichtkogels boven ons, enz. Toen in de buurt enkele bommen vielen werd met grote eenstemmigheid vastgesteld: „Dit kan niet worden goedgekeurd." Nooit is dit oordeel ter bevoegde plaatse ter kennis gebracht kunnen worden, doch het beeldt de wisseling van stemmingen uit, die in haar wezen gunstig voor de geallieerden uitviel, doch die hun geen critiek spaarde.

15 October

De bewegingsvrijheid voor de Vlissingers blijkt steeds kleiner te worden, daar het verraderlijke water hen aan de rand van de stad een „halt" toeroept. Proviand wordt zo goed als dit gaat ingeslagen, alle emmers en teilen vol zoet water gezet, en allerlei kleine benodigdheden, als kaarsen, lucifers, enz. enz. zijn binnen. Het is ook tijd aan een vlot te denken. Tekeningen worden gemaakt. Wim heeft het opzicht over een houtbergplaats en weldra timmeren wat jongelui aan een groot vlot. We voorzagen, dat dit grote diensten zou kunnen bewijzen en het heeft dan ook heel wat inboedels uit het watergebied naar het droge gebracht.

16 October

Bij hoog water om half vier zijn de ziekenhuizen nog slechts met hoge laarzen te bereiken. In het noodziekenhuis van St. Joseph is men totaal door het water verrast, daar plotseling enige patiënten met hun bedden in het water kwamen te staan. Zij worden echter naar de bovenverdieping gebracht. Op Koudekerke zijn de Duitsers reeds overstroomd en naar Middelburg getogen. Nu alles rondom ons reeds blank staat, vragen we ons af, of de Duitsers Vlissingen zullen prijs geven. Doch in hun stellingen in de duinen blijven zij zitten.

17 October

De Duitsers hebben de aardigheid om vanuit Vlissingen met hun zware artillerie Zeeuwsch-Vlaanderen te beschieten. Een uitdaging, waar wij niet erg verrukt over kunnen zijn. De Secretarie der gemeente Vlissingen vestigt zich te Middelburg.

18 October

Daar de hoofdweg Vlissingen-Middelburg onder water staat, is het jaagpad, een smal pad langs het kanaal, de enige verbinding met Middelburg. Zover het oog reikt, Westelijk zowel als Oostelijk van de kanaaldijken, die als enige landruggen, als lange linten West- van Oost-Walcheren scheiden, strekken zich de enorme watervlakten uit. De Duitsers, die de Sloedam afsloten, bevelen nu een evacuatie van 75 % der bevolking, die per schip vanuit Middelburg zal geschieden.

21 en 23 October

Het leven in de lucht houdt aan. Weer vinden hevige aanvallen op de haven plaats, waarbij we brandende vliegtuigen omlaag zien storten, terwijl parachutisten naar beneden dwarrelen.

27 October

De geallieerden landen vanuit Zeeuwsch-Vlaanderen in Zuid-Beveland. Een bruggehoofd wordt gevormd en ze maken goede voortgang.

28 October

Grote bommenlasten worden op de duinrand en op de Duitse batterijen nabij Souburg neergeworpen. De luchtactiviteit bereikt een hoogtepunt. Als 's middags granaten, vanaf Zeeuwsch-Vlaanderen afgevuurd, midden in de stad op diverse plaatsen schade aanrichten, vermoeden we, dat de geallieerden, die Breskens in handen hebben, aan het inschieten zijn op Vlissingen.

29 October

Een herhaling van de bomaanvallen op de Duitse stellingen rond Vlissingen. Het is goed waarneembaar, dat de Duitse afweer al heel wat van haar kracht heeft ingeboet. Des nachts om

vier uur worden we gewekt door zware explosies, die met tussenpozen tot 6 uur aanhouden. „Zouden de installaties op de scheepswerf „De Schelde" zijn opgeblazen", vragen we ons af? En ja, 's morgens blijkt ons, dat een Sprengkommando alle kaden en muren van de binnen- en buitenhavens van Vlissingen heeft opgeblazen. Waar eens de kademuren waren, daar lijkt het, of zich een duinlandschap uitstrekt. Een nutteloze vernieling is aangericht.

30 October

Al hebben we in Vlissingen als het ware een abonnementsbezoek van bommenwerpers en jagers, toch is het elke keer weer een nieuwe sensatie, als, zoals vandaag, de lucht weer gevuld is van het geluid van de zware motoren van vliegtuigen. Het dreunt en trilt weer boven ons en het valt ons op, dat de Duitse afweerbatterijen schijnbaar gevoelige klappen hebben gekregen, „hits", zoals de B.B.C. meldde.

31 October

Na dagen van hels lawaai, van constant oorlogsgeweld, is het vreemd, akelig stil in de stad op deze dag. Men bemerkt nu ook eerst goed, dat Vlissingen grotendeels ontvolkt is, en constateert thans eerst bewust, hoe weinig huizen in de buurt nog bewoners tellen. Geen schot wordt gelost. Absolute rust. Water 2,32 meter boven A.P. betekent: water in het benedenhuis. Men beweert, dat de Duitsers over de overgave confereren, doch het blijkt anders.